

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КУРСОВОЇ РОБОТИ
З УПРАВЛІНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

для здобувачів вищої освіти освітнього рівня магістр
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 051 «Економіка»

Харків - 2021

УДК 378.147:33; 658

Укладачі: Радченко Л.П., Соляр В.В.

Рецензенти:

Шиловцева Н.В. - кандидат економічних наук, професор кафедри міжнародного бізнесу та економічної теорії Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Сідельнікова І.В. - кандидат економічних наук, професор кафедри економічної теорії, фінансів і обліку Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 1 від 05 січня 2021 р.)

Методичні рекомендації до виконання міждисциплінарної курсової роботи з управлінської економіки для здобувачів вищої освіти освітнього рівня магістр в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка». – Х.: ХНПУ, 2021. – 38 с.

Видано за рахунок укладачів

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2021
© Радченко Любов Пантелеймонівна,
Соляр Вікторія Василівна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	8
2. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ЛІТЕРАТУРОЮ ТА СКЛАДАННЯ ПЛАНУ РОБОТИ.....	9
3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОБСЯГУ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	11
4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	15
5. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	18
6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	22
7. ТЕМАТИКА ТА ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМ КУРСУ.....	23
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	30
ДОДАТКИ	33

ВСТУП

Сьогодні суспільству як ніколи необхідно незалежне, чесне, високопрофесійне управління на всіх рівнях. Управлінська діяльність у всьому її різноманітті має відповідати загальноприйнятим стандартам і перебувати в рамках встановлених суспільством обмежень, а економічна політика держави не повинна вступати в протиріччя з інтересами добробуту населення.

Тому важливе місце в системі підготовки сучасних фахівців посідає відносно нова навчальна дисципліна – «Управлінська економіка», яка вивчає механізми управління на мікрорівні (внутрішньофірмове планування), на макрорівні (державне управління) і управління на глобальному рівні. Як окремий напрямок економічної науки, що характеризує мікро, макро, світовий рівні економіки, управлінська економіка спирається на стихійний ринковий механізм з його невизначеністю, хаосом і ризиками, при цьому допомагаючи керуючим різних ланок економіки застосувати теоретичні знання на практиці. Отже вона виконує як мінімум дві функції:

- теоретичну - розкриває механізм функціонування сучасної ринкової (змішаної) економіки;
- практичну - допомагає державі і менеджерам приймати правильні рішення з управління економікою.

В системі вищої освіти головною метою дисципліни «Управлінська економіка» є - формування знань про закономірності розвитку сучасної економіки і загальні принципи поведінки економічних агентів в умовах ринку, а також освоєння методів і спеціальних прийомів, використовуваних для об'єктивної та всебічної оцінки діяльності економічних суб'єктів для прийняття управлінських рішень.

Основні завдання вивчення дисципліни «Управлінська економіка» зосереджені у таких напрямах освітньої діяльності:

- теоретичне освоєння студентами знань, пов'язаних з ринковою рівновагою і дисбалансом, поведінкою споживача, виявлення і формулювання

актуальних наукових проблем споживчого попиту, пропозиції та споживчої поведінки;

- дослідження сучасних уявлень про підприємництво, фірми, витрати і прибуток;

- набуття практичних навичок збору, обробки та оцінки інформації для підготовки і прийняття управлінських рішень, аналіз існуючих форм організації управління, обґрунтування пропозицій щодо їх вдосконалення;

- моделювання основних типів економічних та управлінських рішень, які повинні приймати менеджери стосовно розподілу обмежених ресурсів;

- придбання систематичних знань про закономірності, правила і процедури формування організаційних структур управління та економічного механізму функціонування організацій;

- розуміння механізму взаємодії урядових структур з бізнесом, визначення впливу цих структур на результативність діяльності організацій.

Таким чином, освоєння курсу закладає фундамент для:

- аналітичної діяльності (пошуку, аналізу та оцінки інформації для підготовки і прийняття управлінських рішень, проведення оцінки ефективності проектів з урахуванням фактора невизначеності);

- науково-дослідницької діяльності (вибір інструментарію досліджень, аналіз їх результатів, збір, обробка, аналіз і систематизація інформації по темі дослідження, підготовка оглядів і звітів);

- розробка моделей досліджуваних процесів, явищ і об'єктів, що належать до сфери професійної діяльності, оцінка й інтерпретація отриманих результатів, виявлення та формулювання актуальних наукових проблем; підготовка оглядів, звітів і наукових публікацій;

- педагогічної діяльності (викладання економічних дисциплін та розробка відповідних навчально-методичних матеріалів).

Важливе місце у вивченні магістрантами фундаментальних професійних дисциплін надається курсовій роботі, яка є одним із видів самостійної роботи навчально-дослідницького характеру, результатом творчої наукової діяльності

майбутніх фахівців. Виконання даного виду роботи сприяє більш глибокому самостійному вивченню дисципліни і, водночас, є однією з форм перевірки отриманих знань, умінь та навичок здобувачів.

Курсова робота з дисципліни «Управлінська економіка» виконується з метою закріплення знань – теоретичних основ розробки і прийняття управлінських рішень з використанням сучасного інструментарію й аналітичного апарату дослідження економічних явищ, отриманих студентами в ході лекційних та семінарських (практичних) занять, придбання і розвитку навичок самостійного підбору й дослідження літературних джерел, емпіричних матеріалів з наукової проблематики управлінської економіки.

Виконання курсової роботи спрямоване на розвиток пізнавальної активності магістрантів, опанування ними умінь і навичок самостійного опрацювання навчального матеріалу, наукової літератури, фактичних даних, поглиблення набутих знань в галузі мікро- й макроекономіки та потребує осмислення отриманих економічних знань стосовно господарського життя суспільства, реальних економічних процесів, стимулювання їхнього творчого економічного мислення.

Курсова робота є результатом самостійного наукового дослідження магістром з обраної ним економічної проблеми. У ході її виконання мають бути продемонстровані такі вміння:

- вміння працювати із соціально-економічною літературою, збирати, обробляти та аналізувати конкретний статистичний матеріал, узагальнювати явища економічного життя, застосовувати теоретичні знання на практиці;

- критично оцінювати зібраний матеріал, існуючі точки зору з питань розробки та прийняття управлінських рішень, здійснювати їх порівняльний аналіз;

- формулювати і висловлювати власну точку зору щодо запропонованих аспектів розробки і прийняття управлінських рішень, критично осмислювати та оцінювати конкретні ситуації;

- професійно обґрунтовувати і формулювати висновки, виробляти навички підготовки пропозицій і практичних рекомендацій.

Результати дослідження в рамках курсової роботи можуть бути використані магістрантом для підготовки виступів і доповідей на наукові конференції, публікацій в наукових виданнях та при написанні кваліфікаційної роботи магістра.

Метою даних методичних рекомендацій є надати допомогу здобувачам у підготовці курсової роботи, насамперед вибору теми, складання плану роботи, підбору та ознайомлення з літературою за темою дослідження, збору, обробки, аналізу, узагальнення як теоретичного, так і практичного матеріалу; написання й оформлення роботи та її захисту. Наявність тематики й основних питань тем за нормативною програмою дисципліни «Управлінська економіка», вимог до курсової роботи та її оформлення, переліку рекомендованої літератури, критеріїв оцінювання сприяє комплексному засвоєнню дисципліни, оволодінню навичками практичної роботи в економічному середовищі.

Виконання курсової роботи охоплює такі етапи:

- 1) вибір і затвердження теми курсової роботи, визначення завдань дослідження;
- 2) ознайомлення з літературою, що стосується теми роботи;
- 3) складання плану роботи;
- 4) зібрання, обробка, вивчення теоретичного, фактичного і статистичного матеріалів.
- 5) написання і оформлення курсової роботи;
- 6) захист курсової роботи.

Кожний із етапів є важливим для успішного виконання курсової роботи та має свої завдання.

1. ВИБІР І ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Вибір, затвердження теми та визначення завдань дослідження – перший і відповідальний крок, з якого розпочинається підготовка курсової роботи. Кафедра представляє рекомендовану тематику курсових робіт, яка періодично оновлюється. Студент повинен ознайомитись з тематикою курсових робіт та проявити цікавість до певної проблеми, розуміючи її актуальність.

Студент може запропонувати іншу тему курсової роботи з урахуванням її актуальності, перспективності та відповідності визначеній проблемі курсу «Управлінська економіка». Це здійснюється (у разі необхідності) з дозволу завідувача кафедри за письмовою заявою студента та погодження із науковим керівником.

Тематика курсових робіт з управлінської економіки, що затверджена і пропонується кафедрою економічної теорії, фінансів і обліку в поточному періоді, представлена у розділі 7 даних методичних рекомендацій.

Кафедра призначає кожному здобувачу наукового керівника – професора чи доцента, які мають досвід науково-педагогічної та практичної роботи. Магістрант має можливість порадитися з науковим керівником щодо вибору теми та питань підготовки курсової роботи. Тема вважається затвердженою, якщо вона погоджена з викладачем - науковим керівником курсової роботи. Виконання робіт кількома (двома чи більше) студентами однієї академічної групи на одну й ту саму тему не дозволяється.

Кафедра встановлює конкретні строки вибору теми, затвердження плану, подання виконаної роботи на кафедру, рецензування та захисту курсових робіт. Курсові роботи, виконані за темами, не погодженими з науковими керівниками, або подані пізніше встановленого строку, кафедра не приймає та не рецензує.

Роботи, які виконані з порушенням даних вимог, або з тематики, що не узгоджена з науковим керівником, а також ті, що подані невчасно, не зараховуються.

2. ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ЛІТЕРАТУРОЮ ТА СКЛАДАННЯ ПЛАНУ РОБОТИ

Ознайомлення з літературою, що стосується теми роботи – це етап, з якого починається підготовка курсової роботи. Необхідно ретельно вивчити висвітлення тих чи інших питань у підручниках, навчальних посібниках, потім продовжити ознайомлення з темою, працюючи із законодавчими актами, монографіями, статистичними збірниками, періодичними виданнями. Поради щодо літератури можна одержати у наукового керівника, працівників бібліотеки. Рекомендується користуватися предметними каталогами бібліотеки, бібліографічними довідниками, пошуком необхідної інформації в Інтернеті.

Збирання, обробка, вивчення теоретичного, фактичного і статистичного матеріалів. На цьому етапі вивчаються різні концепції та узагальнюються теоретичні положення, виконуються певні розрахунки, розробляється ілюстративний матеріал. Обов'язковим для розкриття теми курсової роботи є залучення цифрових, статистичних даних, наведення прикладів з практики. Джерелом їх можуть бути статистичні збірники, статті, монографії, особистий практичний досвід або проведене дослідження.

Ознайомившись з літературою, магістрант має скласти план курсової роботи, узгодити його з керівником. Можливі два варіанти структури плану курсової роботи: простий (вступ, основна частина (3-5 розділів), висновки, список літератури, додатки) і складний (розгорнутий), який має підпункти у розділах основної частини. Визначення того чи іншого варіанта залежить від теми і мети курсової роботи.

Зміст курсової роботи представляє собою план, який відбиває всі її складові та структурні питання основного тексту. При цьому проти кожної позиції вказуються відповідні сторінки роботи.

У вступі (2-3 сторінки) зазначається актуальність теми, її теоретичне та практичне значення, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, основні джерела інформації та методи дослідження.

У основній частині роботи (25-30 сторінок) мотивовано, логічно та послідовно розкривається зміст кожного питання теми. Зміст питань відповідних розділів курсової роботи має відповідати їхній назві.

Теоретичні положення слід пов'язувати з практичним станом досліджуваного питання. Наприкінці кожного розділу стисло (2-3 реченнями) формулюються висновки.

Текст потрібно супроводжувати таблицями, графіками, діаграмами, використовуючи сучасні комп'ютерні програми та Інтернет-ресурси.

У висновках (2-3 сторінки) стисло викладаються основні результати дослідження та надаються пропозиції за змістом усіх розділів.

У списку літератури (не менше 25-30 назв) наводяться тільки дійсно використані літературні джерела та інші матеріали.

У додатках можуть бути наведені авторські розрахунки, анкети, довідкові матеріали, таблиці та інші інформаційні матеріали допоміжного характеру, наявність яких в основному тексті переобтяжувала б зміст і обсяг роботи.

Зразок плану (змісту) курсової роботи наведено у додатку Б.

Складений план курсової роботи студент погоджує з науковим керівником, після чого план затверджується в установлені строки кафедрою. Під час підготовки курсової роботи науковий керівник надає консультації.

3. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗМІСТУ ТА ОБСЯГУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Метою підготовки курсової роботи магістрантом є демонстрація уявлення про зміст теми, що досліджується, більш широке коло питань, які вона охоплює, тенденції розвитку економічних процесів і явищ, що розглядаються. Унаслідок копіткого вивчення літературних джерел розширюються та поглиблюються теоретичні знання, розвивається логічне мислення, виробляється критичне ставлення до різних точок зору з питань, що вивчаються.

Якість роботи оцінюється, перш за все, за змістом її тексту, наскільки в ньому самостійно, правильно, глибоко та всебічно розглянуті основні питання теми. Глибина та правильність розкриття проблеми, що вивчається, багато в чому залежить від дотримання методологічних принципів економічної теорії; розкриття сутності економічних категорій і законів; єдності історичного та логічного підходів до вивчення економічних процесів; нерозривного зв'язку теорії з сучасною практикою.

Одним із найбільш відповідальних етапів є написання тексту курсової роботи. Текст курсової роботи має чітко відповідати питанням плану. Інакше неминучі повтори одного й того самого матеріалу або прогалини у висвітленні окремих питань. Виконуючи цей етап, слід мати на увазі:

- проблема повинна бути розкрита, аргументи наведені, факти викладені, висновки і рекомендації зроблені відповідно до вимог;

- під час написання тексту, особливо теоретичної частини, слід консультиватись з науковим керівником з питань методології, щоб у проведенні дослідження дотримуватись чіткої концептуальної лінії, не допустити мішанини та протистояння положень, викладених з різних концептуальних точок зору;

- текст курсової роботи повинен відбивати її цілісність: параграфи необхідно логічно пов'язати, щоб вони розкривали зміст розділів, а розділи – всю тему роботи.

Написання тексту курсової роботи здійснюється шляхом систематизації й обробки зібраних матеріалів, викладення теоретичних положень, використання економічних моделей.

Робота з відібраною літературою вимагає певної системи. Перш за все, слід поповнити та поглибити загальне уявлення про тему курсової роботи за відповідними розділами підручників та навчальних посібників.

Для якісного виконання курсової роботи необхідно зібрати у достатньо повному обсязі інформацію із законодавчих, нормативних документів, статистичних збірників Держкомстату України («Статистичний щорічник України») та інших організацій.

Насамперед, варто переглянути «Відомості Верховної Ради України», «Зібрання постанов Уряду України», а також журнали: «Економіка України», «Економічна теорія», «Ефективна економіка», «Актуальні проблеми економіки», «Економічний часопис», «Економіка, фінанси, право», «Економіст», «Економіка та держава», «Фінанси України», «Статистика України», «Україна: аспекти праці», «Інновації», «Конкуренція» (Вісник АМКУ), «Економіка» - збірник наукових праць ХНПУ імені Г.С.Сковороди, наукові праці викладачів ХНПУ імені Г.С.Сковороди та наукові розвідки інших авторів.

Наступний етап – вивчення монографій, журнальних статей, статистичних даних, матеріалів міжнародних та національних науково-практичних конференцій, публікації іноземних науковців, публікації міжнародних економічних організацій, Інтернет-ресурси.

Вивчення літератури краще розпочинати з робіт, опублікованих у поточному році, та поступово переходити до праць, надрукованих у попередні роки. Така послідовність звільняє від дублювання та полегшує вивчення питань теми з урахуванням вимог сучасності.

У процесі роботи над літературою необхідно робити виписки (конспекти), які містять найважливіші визначення, аргументи, факти, статистичні дані, які дають можливість робити певні висновки з проблем, що вивчаються. Такий

метод роботи сприяє кращому засвоєнню матеріалу та запам'ятовуванню прочитаного, полегшує його систематизацію. Конспектування матеріалу, що вивчається, може здійснюватися або у вигляді стислих записів матеріалів з прочитаної літератури своїми словами, або у вигляді цитат (дослівних витягів із тексту). Цитати беруться у лапки із зазначенням автора, назви праці, сторінки. Робити виписки краще не в зошиті, а на окремих аркушах.

Однією з форм роботи під час написання курсової роботи є збирання та оформлення фактів і статистичних даних, які відображають органічний зв'язок теорії та практики. З усіх фактів і цифр, які наводяться в літературі, що вивчається, слід використовувати лише ті, які безпосередньо стосуються теми роботи. Важливим джерелом даних є статистичні довідники. Більшість таких довідників видається щорічно. При цьому треба не лише добирати цифри і факти, але й узагальнювати дані з різних джерел, порівнювати їх та аналізувати.

Зібраний матеріал треба згрупувати і, якщо можливо, скласти таблиці. Крім таблиць пропонується використовувати графіки, діаграми та схеми, що дозволяють більш наочно ілюструвати процеси та закономірності, що розглядаються в роботі.

Текст роботи має бути ретельно відредагований. Слід уникати занадто емоційних висловів, зайвих слів. Узагальнення та висновки мають бути логічними, пов'язаними з наданим аналізом. Основні питання теми необхідно висвітлювати лаконічно, без повторів та відступів, обґрунтовуючи висновки.

Одержаний чорновий варіант роботи розглядається студентом в цілому з метою узгодження розділів, параграфів та уточнення посилань на літературні джерела. Після необхідних виправлень робота остаточно оформлюється. Вимоги щодо оформлення курсової роботи представлені у розділі 4 даних методичних рекомендацій. Обсяг курсової роботи – 35-40 друкованих сторінок. Перевищення обсягу роботи свідчить про невміння ретельно відбирати необхідні матеріали та стисло їх викладати.

Курсову роботу здають науковому керівникові у визначений навчальним планом строк, як правило, за місяць до іспиту.

Відповідальність за своєчасне представлення на кафедру та якість курсової роботи несе здобувач. Науковий керівник перевіряє роботу, надає відзив, після чого вирішується питання про допущення курсової роботи до захисту. Якщо робота містить значні недоліки, пов'язані зі змістом роботи чи з її оформленням, науковий керівник має повернути її авторові для доробки. Не допускаються до захисту роботи, що виконані студентом не самостійно, переписані з інших джерел інформації або переписані з інших курсових робіт. Такі роботи підлягають повній переробці.

4. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота має бути написана українською мовою, правильно оформлена та своєчасно представлена.

Оформлення роботи необхідно здійснити у відповідно до таких вимог:

1. Титульний лист, яким відкривається курсова робота, слід оформити за існуючим стандартом (додаток А). Титульний аркуш включається до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не проставляється.

2. Відразу за титульним листом на окремому аркуші розміщується зміст, в якому наводиться перелік усіх складових частин (план) роботи із вказівкою сторінок (див. додаток Б). Сторінки роботи нумеруються арабськими цифрами у правому верхньому куті, починаючи з 2-ї сторінки, на якій розміщується зміст, до останньої сторінки, враховуючи додатки (останні в загальний обсяг роботи не входять).

3. Кожна складова частина роботи – вступ, розділи, параграфи, висновки, список літератури, додатки починається з нової сторінки. Кожна частина повинна мати заголовок відповідно до плану роботи. Назви розділів слід друкувати великими літерами, найменування параграфів – малими літерами. Між назвою і текстом потрібен проміжок – 3 інтервали. Підрозділи (параграфи) нумерують в межах кожного розділу. Номер підрозділу (параграфа) складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу арабськими цифрами без знаку №.. Крапка в кінці заголовків розділів та підрозділів не ставиться.

4. **Ілюстративний матеріал** (таблиці, схеми, діаграми тощо) нумерується послідовно і розміщується після першого згадування про нього в тексті. Ілюстративний матеріал, розміщений на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше.

Таблиці позначають словом «Таблиця» і нумерують послідовно в межах роботи. Слово «Таблиця» розміщують у правому верхньому куті сторінки.

Назва таблиці розміщується нижче по центру сторінки. У кожній таблиці заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони становлять одне ціле із заголовком, або з великої літери, якщо вони мають самостійне значення.

У таблиці обов'язково мають бути зазначені одиниці виміру відповідно до стандартів. Числові значення величини повинні мати однакову розмірність (кількість знаків після коми). Таблицю з великою кількістю рядків можна перенести на іншу сторінку, при цьому не повторюючи назву, а вказуючи «Продовження таблиці».

Графіки, діаграми, схеми тощо позначають словом «Рисунок» і нумерують послідовно в межах роботи. Посилання на ілюстрації вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад, «Рис. 2.1». Номер рисунка, його назва і пояснювальні підписи до нього розміщують під ілюстрацією. Нумерація таблиць та рисунків здійснюється у відповідності до розділів. Наприклад, рисунок 2.1 – це перший рисунок у другому розділі (додаток В).

Формули. Формули нумеруються послідовно за текстом роботи; номер наводять у круглих дужках на одному рядку з формулою та розміщують у кінці рядка; пояснення значень символів, числових коефіцієнтів розміщують безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі, кожне з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки і коми. Формули слід розміщувати у тексті на окремому рядку, залишаючи вище і нижче не менше одного вільного рядка.

Наприклад:

Загальний виторг обчислюється за формулою:

$$TR = P \cdot Q, \quad (1.1)$$

де TR – загальний виторг;

P – ціна продукції;

Q – обсяг випуску продукції.

5. Посилання на використані в роботі джерела (цитати, таблиці, схеми, рисунки тощо) наводяться одразу після їх закінчення у квадратних дужках.

Наприклад, [1, с.252] означає: 1 – порядковий номер джерела у списку літератури, с.252 – відповідну сторінку джерела. Також допускається можливість оформлення виносок, в яких вказується прізвище та ініціали автора, назва джерела, видавництво, рік видання і сторінка.

6. Список використаних джерел - монографії, підручники, посібники, брошури, журнальні та газетні статті - слід розміщувати за абеткою. У кінці списку наводять іншомовні та електронні джерела інформації. Загальний обсяг використаних джерел повинен становити не менше 25-30 найменувань.

Відомості про книги обов'язково мають містити прізвище та ініціали автора, заголовки, місце видання, видавництво, рік видання, кількість сторінок, відомості про журнальні та газетні статті – прізвище, ініціали автора, заголовок, назву періодичного видання, серію, рік випуску, номер видання, сторінки (див.: список літератури даних методичних рекомендацій). Слід звернути увагу на те, що у списку використаних джерел наукові праці записують тією мовою, якою вони видані. Стосовно запису формул, першоджерела необхідно вказувати також в квадратних дужках.

7. На додатки, що містяться у курсовій роботі, мають бути посилання у текстовій частині роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований у верхній частині сторінки з великої літери симетрично тексту сторінки. Праворуч над заголовком друкується «Додаток» і буква, що позначає додаток (наприклад, Додаток А).

8. Добре відредагований текст курсової роботи повинен бути набраним на комп'ютері на стандартних аркушах паперу А4 (210x297 мм); шрифт – 14 кегль; через 1,5 інтервал; поля на кожному листі: вгорі – 20 мм, знизу – 20 мм, зліва – 30 мм, справа – 15мм. Обсяг курсової роботи - вступ, розділи, висновки, список літератури – становить 35-40 сторінок набраного на комп'ютері тексту.

9. Курсова робота має бути зброшурована і подана на кафедру в установленій термін, як правило, за місяць до іспиту. У кінці роботи студент ставить дату її виконання (представлення роботи на кафедру) та свій підпис. Роботу прошивають або скріплюють з лівої сторони аркушів.

5. РЕЦЕНЗУВАННЯ ТА ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконану, ретельно відредаговану та якісно оформлену, відповідно до наведених вище вимог, курсову роботу здобувач подає на кафедру економічної теорії, фінансів і обліку в термін, передбачений графіком освітнього процесу, але не пізніше ніж за місяць до захисту. Курсова робота реєструється у спеціальному журналі та передається на рецензування науковому керівникові, який ретельно перевіряє курсову роботу і дає на неї письмову рецензію не пізніше десятиденного терміну з дня реєстрації роботи.

Науковий керівник на спеціальному бланку пише розгорнуту рецензію на курсову роботу (додаток Г). У рецензії зазначається: загальна оцінка роботи, її позитивні сторони, недоліки роботи, напрямки, в яких потрібно працювати над поглибленням аналізу дослідницької теми або розділу курсу. Саме тут перераховується література, яку студент повинен опрацювати додатково.

Якщо курсова робота відповідає встановленим вимогам, то на титульному аркуші науковий керівник ставить позначку «Допускається до захисту» та виставляє попередню оцінку за стобальною шкалою, проставляє дату, свій підпис та прізвище. У випадку позитивної рецензії курсова робота повертається студентові для підготовки до захисту.

При підготовці до захисту студент повинен звернути особливу увагу на зауваження викладача, зроблені в рецензії, недоліки та помилки в роботі. При цьому необхідно вивчити додаткову літературу, новий статистичний матеріал, поглибити розуміння недостатньо розроблених положень, продумати шляхи усунення помилок в роботі і внести до неї зміни, бути готовим відповісти при захисті на зауваження рецензента та інші можливі питання за темою курсової роботи.

У випадку, якщо робота не відповідає темі, завданню та вимогам, науковий керівник на титульному аркуші роботи ставить позначку «На доопрацювання» та повертає її студентові з переліком та поясненням зауважень, які потрібно усунути, проставляє дату, свій підпис та прізвище.

Після ознайомлення з рецензією на роботу, рекомендовану на доопрацювання, студентові необхідно зустрітися з науковим керівником для подальшої консультації. Потім студент повинен внести зміни до курсової роботи відповідно до зауважень наукового керівника чи докорінно переробити роботу згідно із зауваженнями та рекомендаціями керівника, і представити її на повторне рецензування, але не пізніше 3-х днів до захисту. Тільки після доопрацювання з урахуванням зауважень науковий керівник допускає роботу до захисту.

При повторному представленні курсової роботи на перевірку обов'язково прикладається рецензія на перший варіант роботи і сама робота із зауваженнями, інакше курсова робота може бути повернена студенту.

Захист курсової роботи проводиться за розкладом заліково-екзаменаційної сесії. Для захисту курсової роботи на кафедрі створюється спеціальна комісія у складі до 3-х викладачів, один з яких є науковим керівником.

Процедура захисту курсової роботи передбачає коротке (до 10 хвилин) повідомлення студента та відповіді на поставлені членами комісії (чи аудиторією слухачів) питання. У процесі захисту студент повинен відповісти на зауваження, які були зроблені науковим керівником на текст роботи, та представити доповнення, зроблені ним у тексті роботи (якщо такі є).

Під час захисту студент має продемонструвати глибокі знання з досліджуваної теми, вміти чітко викладати власні думки, використовувати ілюстративний матеріал, аргументовано відповідати на питання. Свій виступ на захисті студент може зробити у вигляді презентації, слайд-шоу з використання мультимедійних засобів. Презентація доповіді дозволяє зробити захист більш змістовим, доступним для розуміння слухачів та більш видовищним.

У презентації студентові не потрібно переповідати зміст усієї курсової роботи, а необхідно назвати тему роботи, коротко обґрунтувати її актуальність, відобразити основні змістовні моменти курсової роботи, розкрити основні

завдання, які висувалися в роботі, шляхи їх вирішення, навести найбільш яскраві положення роботи, сформулювати результати та основні висновки.

Захист курсової роботи – це останній етап її підготовки та подання. Тому підсумкова оцінка, яку студент отримує за виконання курсової роботи, складається з оцінок за зміст, оформлення роботи та за її захист. При виставленні остаточної оцінки на захисті враховується наступне:

- ступінь самостійності у викладі матеріалу;
- творчий підхід до написання курсової роботи;
- уміння робити відповідні висновки, розрахунки;
- обсяг та зміст пророблених джерел інформації;
- наявність статистичних даних;
- якість виконання роботи;
- науково-теоретичний рівень та зв'язок з оточуючою дійсністю;
- логіка викладу та подачі матеріалу;
- мова та стиль викладу;
- охайність та правильність оформлення роботи;
- зроблена студентом робота з усунення недоліків;
- виступ на захисті;
- відповіді на питання за темою;
- рецензія наукового курівника.

При цьому остаточна оцінка на захисті може не співпадати з початковою оцінкою, яка виставлена в рецензії, в залежності від виконаної студентом роботи по усуненню недоліків та від його виступу і відповідей на питання. У разі одержання при захисті незадовільної оцінки робота повинна бути перероблена відповідно до зауважень комісії та подана на повторне рецензування і захист у встановлений деканатом термін.

За незадовільної оцінки студент зобов'язаний повторно написати курсову роботу та захистити її на позитивну оцінку, після чого він допускається до іспиту з навчальної дисципліни. При цьому студенту надається право вибору

нової чи, за рішенням викладача, доопрацювання попередньої теми та визначається новий термін її виконання.

Результати захисту відображаються у спеціальній відомості, яка після закінчення захисту передається до деканату факультету, а в заліковій книжці студента виставляється відповідна оцінка.

Захищені курсові роботи повертаються на кафедру, де зберігаються згідно з вимогами до такого виду документів.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Якість виконання курсової роботи та результати їх захисту оцінюються як самостійний вид навчальної діяльності здобувача відповідно до 100-бальної шкали оцінювання з урахуванням змістовності представленої роботи, якості її оформлення та усного захисту. В основі оцінювання курсової роботи лежать наступні критерії.

90-100 балів ставиться студентам, які показали глибоке знання проблем, пов'язаних з темою дослідження, вільне володіння економічними законами, економічними категоріями, методами економічного дослідження, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, обробляти, аналізувати фактичний матеріал, пов'язувати теоретичний матеріал з проблемами сучасного розвитку економіки України. Викладення матеріалу є послідовним, логічним. Оформлення роботи відповідає вимогам. У процесі захисту курсової роботи студент демонструє вміння узагальнювати матеріал, самостійність зроблених у роботі як теоретичних, так і практичних висновків.

74-89 балів виставляється студенту тоді, коли питання теми розкриті повно і всебічно, але відсутня належна міра творчості у дослідженні, мають місце незначні неточності у викладенні матеріалу або в оформленні курсової роботи. При захисті роботи студент демонструє достатньо глибокі знання досліджуваної проблеми, але не досить впевнено розкриває окремі її положення.

60-73 бали ставиться у таких випадках, коли основні питання висвітлено, але теоретичні положення дуже слабо підкріплені фактичним матеріалом; висновки не мають самостійного характеру; використано недостатньо джерел економічної літератури (як монографій, так і періодичних видань); мають місце недоліки в оформленні роботи; враховані не всі зауваження наукового керівника, але основні помилки студент може усунути самостійно. При захисті роботи студент демонструє труднощі в розкритті окремих теоретичних положень, у застосуванні теоретичних знань при практичному аналізі досліджуваної проблеми.

0-59 балів ставиться в тих випадках, якщо робота не має самостійного характеру, переписана з інших джерел, основні питання не розкриті, викладені схематично, фрагментарно; в тексті мають місце помилки, робота оформлена з грубими порушеннями встановлених вимог. Студент не в змозі розкрити основні теоретичні положення, не володіє матеріалом, що представлений. Якщо студент отримав оцінку «незадовільно», він має суттєво переробити та захистити курсову роботу через деякий час.

7. ТЕМАТИКА ТА ОСНОВНІ ПИТАННЯ ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ

№ п/п	Теми курсових робіт	Основні питання тем
1.	Управлінська економіка – сучасна прогресивна наука і практика	Поняття «управлінська економіка». Економічна теорія і управлінська економіка. Управлінська економіка в міжнародній обстановці. Мотивація економічних агентів. Закони ринку: суперництво між споживачами і виробниками, суперництво між споживачами, суперництво між виробниками, ринкові сили і державне регулювання.
2.	Методологія управлінської економіки, її наукове та практичне значення	Огляд найважливіших економічних термінів та концепцій. Аналітичні засоби: математична економіка і економетрика. Алгоритм і значення маржинального аналізу (аналізу по граничних показників) в роботі управлінця. Розуміння вартості грошей у часі.
2.	Фірма, її роль і функції в економіці	«Фірма» і «підприємство»: зміст понять. Аналіз основних концепцій фірми: технологічна, контрактна і стратегічна концепції фірми. Оптимальний розмір фірм. Економічні аспекти вибору організаційно-правової форми фірми. Оптимальне прийняття рішень.
4.	Сучасні теорії фірми, трактування її цілей	Поняття фірми, модель економічних цілей фірми в довгостроковому і короткостроковому періоді. Трансакційні витрати і витрати бюрократичного управління в діяльності фірм. Некономічні цілі фірми. Соціальна відповідальність компаній.
5.	Фірма в ринковій економіці та в сучасному мікроекономічному аналізі	Фірма як об'єкт мікроекономічного аналізу. Основні характеристики та ознаки фірми. Технологічна концепція фірми. Контрактна концепція фірми. Стратегічна концепція фірми. Неокласичний та неоінституційний підходи до визначення фірми. Теорія трансакційних витрат. Менеджерська теорія фірми. Поведінкова теорія фірми. Сучасна теорія фірми.
6.	Управління ресурсами фірми	Економічний зміст і структура капіталу: основні та оборотні кошти. Облік і оцінка основних фондів. Показники та аналіз ефективності використання основних фондів організації. Поняття, класифікація, склад і структура оборотних коштів фірми. Показники ефективності використання оборотних коштів. Джерела формування господарських засобів компанії. Оцінка вартості капіталу фірми: модель визначення вартості капітальних активів, модель зростання дивідендів. Основні положення економічного аналізу діяльності фірми. Аналіз зони діяльності фірми і її майнового стану. Аналіз рентабельності поточної діяльності та ефективності використання капіталу фірми. Аналіз ділової активності фірми. Аналіз фінансової стійкості і платоспроможності фірми.
7.	Фірма й альтернативні моделі її поведінки	Міжнародна конкуренція. Альтернативні моделі поведінки фірми: максимізації прибутку, максимізації продажів, максимізації зростання, управлінської поведінки, японська модель, спрямована на максимізацію доданої вартості.

		Гіпотеза максимізації добробуту акціонерів. ринкова додана вартість і економічна додана вартість. Модель управлінської поведінки (управлінської вигоди, управлінського розсудливості, агентська модель). Модель максимізації доданої вартості: зміст, переваги, практика застосування. Цілі індивідуального власника. Цілі керуючих. Цілі працівників фірми: модель самоврядного підприємства. Проблема конфлікту інтересів власника і керівника. Економіка ефективного менеджменту: мета і обмеження.
8.	Максимізація прибутку фірми з використанням економічних показників	Гіпотеза максимізації прибутку. Максимізація прибутку фірми з використанням валових та граничних показників доходу і витрат. Аналітична оцінка стратегії максимізації прибутку: аргументи «за» і «проти». Максимізація прибутку в умовах невизначеності. Динамічна модель максимізації виручки. Прибутковість і вихід фірми на світовий ринок. Типи ризику: діловий і фінансовий ризик. Економічний аналіз ефективності намічуваних капіталовкладень в умовах ризику, адаптована до ризику ставка дисконту. Еквіваленти визначеності.
9.	Процес і середовища вироблення рішень фірми	Середовища прийняття рішень фірми. Особливості вироблення рішень в умовах визначеності. Вироблення рішень в умовах ризику. Вироблення рішень в умовах невизначеності. Методи зниження небезпеки невизначеності. Порівняльний аналіз ситуацій.
10.	Вироблення рішень фірми в умовах визначеності	Концепція визначеності. Методи прийняття рішень в умовах визначеності (граничний аналіз, прирістний аналіз прибутку (короткострокова концепція), лінійне програмування: завдання оптимізації виробництва, транспортна задача). Матриця рішення.
11.	Вироблення рішень фірми в умовах ризику	Концепція ризику. Вироблення рішення в умовах ризику. Сутність і зміст методів «апріорі» і «апостеріорі». Види ризиків: діловий, фінансовий, загальний. Внутрішньофірмовий і міжфірмовий ризику. Відображення ступеня ризику фірми при інвестуванні та способи її пом'якшення. Методи оцінки ризику. Показники, що характеризують ступінь ризику (математичне очікування, дисперсія, середньоквадратичне відхилення, коефіцієнт варіації). показники, характеризують ефективність прийняття рішення в умовах ризику (максимізація очікуваної грошової віддачі, мінімізація очікуваних можливих втрат). Компроміс між ризиком і прибутком. Корисність, страх ризику і премія за ризик. Коригування ризику. Аналіз послідовності рішення з використанням дерева рішення. Планування ризику і вартість ризику.
12.	Вироблення рішень фірми в умовах невизначеності	Концепція невизначеності. Методи прийняття рішень в умовах невизначеності. Правила і методи, за допомогою яких можливе прийняття рішень в умовах невизначеності («дерево рішень», правило Вальда, правило Севіджа, правило Гурвіца, критерій Лапласа). Некількісні методи вирішення проблем невизначеності та ризику. Методи зниження небезпеки невизначеності.

13.	Теорія споживчої поведінки у прийнятті управлінських рішень	Кількісний підхід до споживчого рівноваги. Функція корисності: гранична корисність. Споживча рівновага при максимальній корисності. Ефект реклами і просування товару на ринок. Гранична корисність і криві попиту. Гранична корисність і споживчі надлишки. Порядковий підхід до споживчої рівноваги. Криві байдужості. Гранична норма заміщення. Бюджетна лінія. Побудова кривої індивідуального попиту на базі кривої «ціна-споживання», споживча рівновага. Обстеження споживача. Виявлення переваг споживача. Ринкові експерименти.
14.	Аналіз ринкових сил і поведінка фірми	Характеристика функції ринкового попиту, її математична і графічна інтерпретація. Сутність і види цінової еластичності попиту. Фактори цінової еластичності попиту. Практичне значення цінової еластичності попиту в прийнятті рішень фірми. Перехресна еластичність попиту і її практичне значення в прийнятті рішень фірми. Еластичність попиту за доходом і її практичне значення в прийнятті рішень фірми.
15.	Роль статичного аналізу економічної концепції еластичності в управлінні ринковою позицією фірми	Порівняльний статичний аналіз: зміни попиту, зміни пропозиції, одночасні зміщення попиту і пропозиції. Ринкові зміни в короткостроковому і довгостроковому періодах: «нормувальна» функція ціни і «спрямовуюча» («розподільча») функція ціни. Прогнозування попиту і пропозиції як управлінське завдання. Статистичний аналіз. Збір даних. Лінійна регресія. Коефіцієнт детермінації. Перевірка гіпотез. Підхід до оцінки попиту в дослідженні ринку.
16.	Виробнича функція фірми і її роль в прийнятті управлінських рішень	Виробнича функція, відмінність між виробничою функцією в короткостроковому і довгостроковому періоді. Короткостроковий аналіз валового, середнього і маржинального продукту. Три стадії виробництва в короткостроковому періоді. Закон спадної віддачі. Аналіз виробничої функції в короткостроковому і довгостроковому періодах. Різні форми виробничих функцій. Виробнича функція Кобба - Дугласа. Узагальнені виробничі функції. Зростаючий, постійний і спадний ефект масштабу. Зв'язок середнього і граничного продукту. Форми виробничої функції, статистичні методи їх оцінки. Значення виробничих функцій в прийнятті управлінських рішень.
17.	Управління витратами і стратегія управління	Витрати, їх поняття, значення в управлінських рішеннях. первісна і відновна вартість. Види витрат: альтернативні та прямі, безповоротні і додаткові. Витрати і виробництво, загальні змінні і граничні витрати. Функція витрат в короткостроковому періоді, середні фіксовані витрати. Крива продуктивності. Ефекти охоплення і масштабу.
18.	Трансакційні витрати та їх вплив на поведінку і вибір фірми	Трансакційні витрати: зміст, ознаки, властивості. Основні види трансакційних витрат. Джерела трансакційних витрат та сфери їх виникнення. Альтернативні підходи до виміру трансакційних витрат. Інституційна реакція на існування та зміну трансакційних витрат. Трансакційні витрати та обмеження оптимізації бізнесу. Трансакційні витрати як спосіб зниження невизначеності зовнішнього середовища. Вплив трансакційних витрат на ефективність розміщення

		ресурсів та економічний розвиток.
19.	Прибуток: концепції, вимірювання, планування та управління	Поняття прибутку. Бухгалтерська та економічна концепції прибутку. Теорії прибутку: компенсаційна, фрикційна і монополістична, науково-технічна та інноваційна. Аналіз беззбитковості і його застосування в плануванні прибутку. децентралізовані центри прибутку. Оцінка якості управлінської діяльності.
20.	Конкурентне середовище і поведінка фірми	Конкуренція і типи галузевої політики. Показники монополістичної влади: коефіцієнт Бейн, коефіцієнт Лернера, коефіцієнт Тобіна, коефіцієнт Папандреу. Ціноутворення фірми на монополістичних та олігополістичних ринках. Цінове лідерство домінуючої фірми. статичні і динамічні методи і моделі ціноутворення, що обмежують вхід. Грабіжницьке ціноутворення на ринку домінуючою фірми. Мотиви і умови ефективності цінової дискримінації. Типи цінової дискримінації: досконала цінова дискримінація (перший тип), цінова дискримінація в залежності від обсягу покупки (другий тип), цінова дискримінація по групах споживачів (третій тип). Практика цінової дискримінації: пов'язані продажі, визначень комбінацій обсягу покупки / ціни (нелінійне ціноутворення), сезонне ціноутворення. Міжчасова дискримінація. Парадокс Коуза.
21.	Асиметрія інформації: теоретичні моделі та практичне значення	Інформація як економічний ресурс. Економічна сутність інформації. Причини та наслідки її неповноти. Сутність асиметрії інформації. Ринки з асиметричною інформацією. Невизначеність якості та ринок «лимонів». Модель Акрелофа. Відбір гіршого. Моральна загроза. Вплив асиметричної інформації на ефективність ринкової рівноваги. Сигналізування. Інвестиції у сигнали. Модель Спенса: використання освіти як сигналу на ринку вакансій. «Ефект овчини». Модель Стігліця – Вайса. Негативний відбір на ринку страхування: модель Ротшильда-Стігліця. Вплив асиметрії інформації на ефективність державного регулювання.
22.	Ринкова структура і аналіз ціноутворення	Конкуренція і типи ринку в економічному аналізі, значення конкуренції. Досконала конкуренція, монополія, монополістична конкуренція, олігополія. Прийняття рішень щодо цін і обсягу виробництва в умовах досконалої конкуренції, оптимальний рівень обсягу виробництва і оптимальний рівень цін. Економічний і нормальний прибуток. Збитки та призупинення виробництва. Конкурентний ринок в довгостроковій перспективі. Рішення про ціни та обсяг виробництва на монополістичному ринку. вплив досконалої конкуренції і монополії на прийняття рішень менеджерами.
23.	Практика ціноутворення і прийняття рішень фірми	Монополістична конкуренція і олігополія, основні відмінності. ціноутворення на олігополістичному ринку: суперництво і взаємозалежність. «Ламана крива попиту» і жорсткість цін на олігополістичних ринках. нецінові фактори диференціювання цін на товари і послуги в умовах монополістичної конкуренції та олігополії. Стратегія, її визначення, основна завдання, що стоїть перед фірмами в

		<p>умовах недосконалої конкуренції. взаємозв'язок стратегії і управлінської економіки.</p> <p>Вплив цінової дискримінації на добробут суспільства. Аналіз картельних цін. ціноутворення, засноване на витратах. Метод ціноутворення «витрати - плюс ». Метод ціноутворення по приросту. Аналіз витрат. Мультипродуктове (асортиментне) ціноутворення. Трансферні ціни. Інші практики ціноутворення.</p>
24.	Максимізація прибутку та цінова стратегія монополії	<p>Класифікація ринкових структур. Досконала конкуренція. Переваги та недоліки досконалої конкуренції. Характерні риси ринку чистої монополії. Основні види монополій. Коротко- та довгострокова рівновага монополії. Визначення оптимального плану фірми-монополіста. Соціально-економічні наслідки монополізації ринків. Антимонопольна політика. Регулювання монопольних цін та ефективність монополії.</p>
25.	Антимонопольна політика та регулювання природних монополій	<p>Підстави для антимонопольної політики. Ідентифікація монопольних ринків. Цілі та інструменти державного втручання на монополізованих ринках. Антимонопольне законодавство. Економічна сутність природної монополії. Цінове регулювання природної монополії. Альтернативи політики щодо природної монополії. Захист конкуренції та міжнародна торгівля.</p>
26.	Цінова дискримінація та її вплив на економічну ефективність	<p>Сутність, цілі та умови цінової дискримінації. Види цінової дискримінації за А.Пігу. Цінова дискримінація першого ступеня (досконала цінова дискримінація). Цінова дискримінація другого ступеня. Цінова дискримінація третього ступеня. Класифікація цінової дискримінації за Ф.Махлупом. Типи індивідуальної дискримінації. Типи групової дискримінації. Типи продуктової дискримінації. Несистематична цінова дискримінація. Трансфертне ціноутворення як особливий вид цінової дискримінації. Ціноутворення, що орієнтоване на витрати. Ціноутворення, що орієнтоване на попит. Цінові стратегії фірм у ході життєвого циклу товару. Міжчасова цінова дискримінація. Систематична цінова дискримінація. Вплив цінової дискримінації на економічну ефективність.</p>
27.	Поведінка домінуючої фірми на ринку	<p>Причини домінування фірми на ринку. Умови реалізації домінування. Модель Форхаймера. Модель ринку домінуючої фірми та фірм-аутсайдерів за співставності їх граничних витрат. Модель цінового лідерства. «Цінова парасолька» . Модель домінуючої фірми з бар'єрами входу. Домінуюча фірма та вільний вхід. Лімітуюче ціноутворення в умовах недалекоглядної та далекоглядної стратегій ціноутворення домінуючої фірми. Модель „самовбивчого” ціноутворення домінуючої фірми. Нецінова поведінка в умовах ринку з домінуючою фірмою. Диференціація товару як чинник стратегічної поведінки домінуючої фірми. Ефективність домінуючої фірми: втрати суспільства в умовах монополії та домінуючої фірми.</p>

28.	Теорія ігор та стратегічна поведінка фірм на ринку олігополії	Теорія ігор. Форми ігор. Матриця вирашів. Рівновага Неша. Рівновага з домінуючою стратегією. Змішані стратегії. «Дилема ув'язненого». Ігри, що повторюються. Стратегія «око за око, зуб за зуб» в ціноутворенні. Послідовні ігри. Гра «запобігання входженню».
29.	Ринкові бар'єри як фактор стратегічної поведінки фірми	Галузеві бар'єри. Природа та визначення бар'єрів входу на ринок та виходу з нього Типологія стратегічних бар'єрів. Показники оцінки галузевих бар'єрів. Показники входу. Показники виходу. Стратегічна поведінка фірми, що вкоренилася: надання та стримування входу. Сигнали стримування входу. Модель Діксіта-Спенса: оптимальний розмір незворотних витрат (інвестицій), зобов'язань, що сигналізують про стримування входу. Класифікація бізнес-стратегій за Тіролем. Нестратегічні бар'єри входу на ринок. Характеристика адміністративних бар'єрів. Цілі введення адміністративних бар'єрів та їх наслідки.
30.	Фірми на ринку монополістичної конкуренції	Умови виникнення монополістичної конкуренції. Поняття та особливості ринку монополістичної конкуренції. Попит на ринку монополістичної конкуренції. Аналіз поведінки монополістичного конкурента в короткостроковому періоді. Визначення оптимального плану фірми. Довгострокова рівновага фірми в умовах монополістичної конкуренції. Монополістична конкуренція та суспільна ефективність.
31.	Диференціація продукту як форма нецінової конкуренції фірм на ринку монополістичної конкуренції	Сутність продуктової диференціації. Природа продуктової диференціації. Роль диференціації продукту і реклами як інструментів нецінової конкуренції. Диференціація продукту як основа поведінки фірми на ринку монополістичної конкуренції. Форми і напрями диференціації. Вимірювання продуктової диференціації. Горизонтальна диференціація продукту. Вертикальна диференціація продукту. Диверсифікація фірми. Використання продуктової стратегії з метою витіснення конкурентів з ринку.
32.	Реклама як інструмент нецінової конкуренції	Призначення реклами на ринку монополістичної конкуренції та олігополії. Реклама та цінова конкуренція. Роль реклами, інформаційна та переконуюча реклама. Сигналізування якості: висока ціна як сигнал якості. Достовірність та ефективність сигналів. Реклама як спосіб недобросовісних маніпуляцій споживчою свідомістю. Реклама як інструмент підвищення ефективності ринку. Вплив реклами на рівень середніх витрат та прибутки фірми. Вплив реклами на еластичність попиту. Визначення оптимального рівня витрат на рекламування продукції фірми. Оптимальна інтенсивність реклами. Модель Дорфмана-Штайнера. Оптимальна частка реклами у виручці. Вплив реклами на суспільний добробут та рівень концентрації на ринку. Реклама та умови входу-виходу фірм на ринок.
33.	Державна політика та поведінка фірм на недосконало конкурентних	Політика держави по створенню ефективної структури галузевих ринків: мета, завдання. Антимонопольна політика. Антимонопольне законодавство в розвинених країнах та в Україні. Захист конкуренції та міжнародна торгівля. Питання конкурентної політики в міжнародній торгівлі. Міжнародні

	ринках	угоди у сфері конкурентної політики. Політика ЄС у галузі конкуренції. Світовий досвід регулювання ринкових структур. Заходи впливу антимонопольних органів на ринках з різним рівнем концентрації. Державне регулювання конкурентних відносин та галузева політика в Україні.
34.	Особливості поведінки фірм на інноваційних ринках	Сутність інновацій та інноваційного процесу. Види інновацій. Інновація на конкурентному ринку. Поняття, джерела та механізми інноваційного розвитку компанії. Визначення оптимального розміру фірм-інноваторів. Інновації та розмір ринку. Інновація в умовах монополії. Монополістичні переваги як стимул для впровадження та використання інновацій. Інновації та загроза входу на ринок. Патенти. Ліцензії. Роялті. Імітація. Мережеві економічні структури (мережеві компанії). Динамічні компанії середнього бізнесу «газелі». Кластери. Аутсорсінг. Економіка мереж. Мережеві зовнішні ефекти. Ринки з мережевими зовнішніми ефектами. Моделі з мережевими зовнішніми ефектами.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Азьмук Л.А. Мікроекономічний аналіз: навчальний посібник/ Л.А. Азьмук, О.М. Щербатюк. – К.: КНЕУ, 2014. – 262 с.
2. Аналітична економіка та макроекономічна політика. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Економіка» / За ред. акад. І.Ф. Прокопенка; кол.авт. Гончаров Д.О., Мельникова О.В., Олійник О.В., Олійник Ю.О., Осьмірко І.В., Прокопенко І.Ф., Сідельнікова В.К., Сідельнікова І.В., Соляр В.В., Радченко Л.П., Шиловцева Н.В. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. – 416 с.
3. Ачкасов А. Є. Мікроекономіка. Тренінг-курс: навч. посібник / А.Є. Ачкасов, І. А. Островський, С. Б. Тимофієва; Харк. нац. кад. міськ. госп-ва. - Х.:ХНАМГ, 2012. - 248 с.
4. Базилевич В.Д. Мікроекономіка: підручник / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, А.І. Ігнатюк, С.В. Слухай; за ред. В.Д. Базилевича. – 2-ге вид. перероб. і доп. - К.: Знання, 2008. - 679 с.
5. Березін, О. В. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / О.В. Березін, С. Т. Дуда, Н. Г. Міценко – Львів : Магнолія, 2011. – 308 с.
6. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка: Підручник.- К.: Основи, 2008. - 517 с.
7. Ватаманюк О. Мікроекономіка. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2007. - 192с.
8. Веріан Г.Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід: Підручник / Пер. з англ. С.Слухая / Г.Р.Веріан. – К.: Лібра, 2006. – 632 с.
9. Воронков Д.К. Управління змінами на підприємстві: теорія та прикладні аспекти : монографія / Д.К. Воронков. – Х. : ІНЖЕК, 2010. – 340 с.
10. Воронков Д.К., Погорелов Ю.С. Розвиток підприємства: управління змінами та інновації : монографія / Д.К. Воронков, Ю.С. Погорелов. – Х. : АдВА, 2009. – 435
11. Головова Л.С. Сукупний економічний потенціал корпорації: формування та розвиток: монографія / Л. С. Головова. – Запоріжжя : Вид-во КПУ, 2009. – 340 с.
12. Гріффітс Алан, Уолл Стюарт. Економіка для бізнесу та менеджменту/пер. з англ. - Дніпропетровськ: баланс Бізнес Букс, 2007. - 944 с.
13. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Мікроекономіка. Практикум: Навч. посіб. - 3-є вид., стереотипне. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 418 с.
14. Гудзинський О.Д. Управління формуванням конкурентоспроможного потенціалу підприємств (теоретико-методологічний аспект) : монографія / О.Д. Гудзинський, С.М. Судомир, Т.О. Гуренко. – К. : ІПК ДСЗУ, 2010. – 212 с.
15. Економічна теорія. Національна економіка: підручник / В.М. Тарасевич, В.Я. Швець, Ю.І. Пилипенко [та ін.] ; за ред. В.М. Тарасевича. - К. : Знання, 2012. - 270 с.
16. Економічна теорія. Практикум: навч. посіб. / А. В. Базилюк, Ж. В. Дерій, В. В. Концева, І. О. Хоменко. - К. : ЦУЛ, 2012. - 312 с.

17. Економічна теорія: політична економія. Навчальні форми контролю та презентації. Навч. посібник / За ред. док. екон. наук, професора С.І. Юрія, док. екон. наук, професора В.В. Козюка. - К.: Кондор, 2010. - 266 с.
18. Економічна теорія: політична економія: Підручник / За ред. С.І. Юрія. - 4.2, Теоретичні основи підприємницької діяльності: мікроекономічний аналіз. - Ю Кондор, 2009. - 613 с.
19. Економічне управління підприємством: навч. посіб. / [А.М. Колосов, О.В. Коваленко, С.К. Кучеренко, В.Г. Бикова]; за заг. ред. А. М. Колосова. – Старобільськ : Вид-во держ. закл. «Луган. Нац. Ун-т імені Тараса Шевченка», 2015. – 352 с.
20. Жовтанецький О. Цікава економіка: Навчально-методичний посібник / О. Жовтанецький, Н. Чуба. - [2-ге вид., доповн. та уточн.]. - Львів: Априорі, 2010 - 408 с.
21. Зварич Р. Є. Економіка: Навчальний посібник / Р.Є. Зварич. - Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2011.-297 с.
22. Іванов, Ю. Б. Конкурентні переваги підприємства: оцінка, формування та розвиток : монографія / Ю. Б. Іванов, П. А. Орлов, О. Ю. Іванова. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 352 с.
23. Іванова Н.Ю. Аналіз беззбитковості виробництва: теорія та практика: Навчальний посібник. - Київ: Лібра, 2002. -72 с.
24. Іванова Н.Ю. Економічна теорія управління фірмою. Навч. пос. - К.: Центр учбової літератури, 2010. - 266 с.
25. Історія економіки та економічної думки: ХХ - початок ХХІ ст.: навч. посіб. / В.В. Козюк [та ін.]; за ред. В.В. Козюка, Л.А. Родіонової. - К.: Знання, 2015. - 582 с.
26. Кириленко В.І. Мікроекономіка: Навч. посібник для студентів економ. спец. вузів / В.І.Кириленко. – К.: Таксон, 1998. – 334 с.
27. Кілієвич О.І. Економічний аналіз державної політики: навчальний посібник/ О.І. Кілієвич. – К.: НАДУ, 2011. – 78 с.
28. Кілієвич О.І. Мікроекономіка для аналізу державної політики: підручник / О.І. Кілієвич, О.В. Мертенс. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2005. - 655 с.
29. Косік А. Ф. Мікроекономіка: Навчальний посібник / А.Ф. Косік, Г.Е.Гронтковська. 3-є вид. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 437 с.
30. Кузьмін, О. Є. Управління витратами на підприємствах : навч. посіб. / О.Є. Кузьмін, О.Г. Мельник, У.І. Когут ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2014. – 243 с.
31. Мендрул, О. Г. Управління вартістю підприємств / О. Г. Мендрул. – К. : КНЕУ, 2002. – 272 с.
32. Механізм управління потенціалом інноваційного розвитку промислових підприємств: монографія / за ред. Ю. С. Шипуліної. – Суми : ТОВ «ДД «Папірус»», 2012. – 458 с.
33. Микитюк П.П, Крисько Ж.Л., Овсянюк-Бердадіна О.Ф., Скочиляс С.М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник/

П.П.Микитюк, Ж.Л. Крисько, О.Ф. Овсянюк-Бердадіна, С.М. Скочиляс. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с.

34. Мікроекономіка і макроекономіка: підручник для підготовки магістрів державного управління у 2-х ч. / С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна та ін.; за заг. ред. С.Будаговської. - 4-е вид. - К.: Основи, 2007. - 517 с.

35. Мікроекономіка. Навчальний посібник / За ред. В.В. Козюка, Р.М.Березюка, О.П. Шаманської. - Тернопіль, 2011. - 495 с.

36. Мікроекономіка: підручник / А.П. Наливайко, Л.А. Азьмук, П.Г.Банщикова та ін.; за наук. ред. А.П. Наливайка. – К.: КНЕУ, 2011. – 446 с.

37. Мікроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2008. - 679 с.

38. Піндайк, Р.С. Мікроекономіка. Підручник: пер. з англ. / Р.С. Піндайк, Д.Л. Рубінфелд. - Київ: Основи, 1996. - 646 с.

39. Природа фірми: Походження, еволюція і розвиток/ За ред. О.Е.Вільямсона, С.Дж. Вінтера. Пер. з англ. – К.: А.С.К., 2002. – 336 с.

40. Прохорова, В. В. Управління економічним потенціалом підприємств: монографія / В. В. Прохорова, О. В. Божанова. – Х. : Вид-во «НТМТ», 2011. – 220 с.

41. Прус, Л. Р. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / Прус Л. Р. ; ПВНЗ «Ун-т економіки і підприємництва». – Хмельницький : Метод.-вид. центр ПВНЗ «УЕП», 2010. – 364 с.

42. Самуельсон П. А. Мікроекономіка: Підручник / П. А. Самуельсон, В.Д. Нордхауз. – К. : Основи, 1998. – 676 с.

43. Ткач А.А. Інституціональна економіка. Нова інституціональна економічна теорія. Навчальний посібник/ А.А. Ткач. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 304 с.

44. Управління потенціалом підприємства: навч. посіб. / І.З.Должанський, Т.О. Загорна, О.О. Удалих та ін. – К. : ЦУЛ, 2006. – 362 с.

45. Управління проектами в підприємницьких структурах : навч. посіб. / В. Р. Кучеренко [та ін.] ; Одес. нац. екон. ун-т. - 2-ге вид., випр. і перероб. - О.: Астропринт, 2013. - 268 с.

46. Управлінська економіка. Навч. посіб. /Н.Ю. Іванова, Т.К. Кузнецова, Н.М. Соколова. - : Логос, 2016. -132 с.

47. Формування та оцінювання потенціалу підприємства : навч. посіб. / Т.В. Калінеску, Ю.А. Романовська, С.Ф. Большенко та ін. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2007. – 352 с.

48. Хомяков В. І. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / В.І. Хомяков, І.В. Бакум – К., 2007. – 400 с.

ДОДАТОК А

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені
Г.С.СКОВОРОДИ

Кафедра економічної теорії, фінансів і обліку

ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ ФІРМ НА ІННОВАЦІЙНИХ РИНКАХ

міждисциплінарна курсова
робота з управлінської економіки
здобувача вищої освіти
освітнього рівня магістр
спеціальності 051 Економіка
юридичного факультету

_____ (прізвище, ім'я, по-батькові)

Науковий керівник:

_____ (науковий ступінь, вчене звання, посада)

_____ (прізвище, ініціали)

Допуск до захисту _____
(дата) (підпис наукового керівника)

Курсова робота захищена _____
(дата)

з оцінкою _____
(за 100 б.) (підпис наукового керівника)

Харків – 20__

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	6
1.1. Підприємницькі структури в сучасних інноваційних процесах...	6
1.2. Об'єктивні передумови та критерії розвитку інновацій.....	9
1.3. Особливості вибудовування інноваційної політики сучасних фірм.....	13
2. РОЗДІЛ 2 ВИБІР ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЗИЦІЇ ФІРМИ.....	17
2.1. Особливості позиціонування інноваційних можливостей фірми...	17
2.2. Організація та управління стимулами до інновацій.....	20
2.3. Класифікація типів конкурентної поведінки фірм інноваційного характеру.....	25
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	38
ДОДАТКИ.....	41

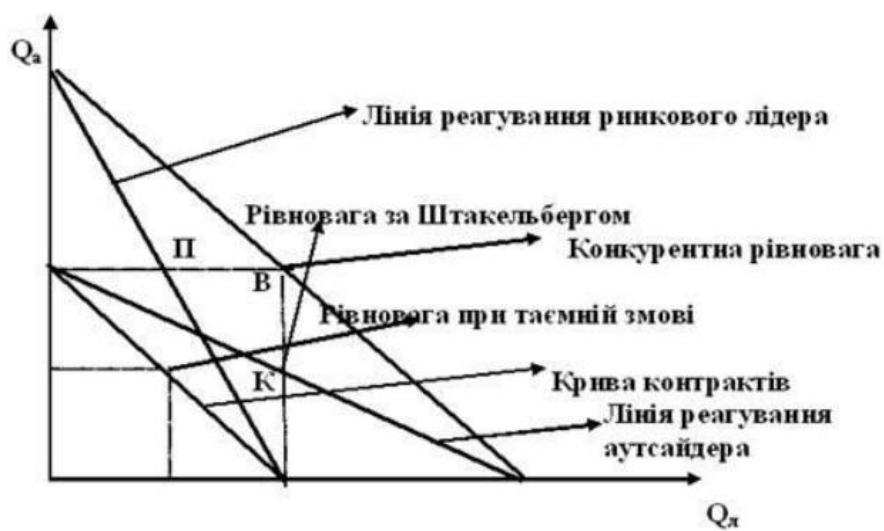

Рис. 1.1. Рівновага за Штакельбергом

Таблиця 1.1

Структурні ознаки олігополії

Складники ринкової структури	Ознаки олігополії
1. Ступінь однорідності продукції	Продуктова диференціація різного ступеня
2. Кількість продавців	Мало фірм
3. Кількість покупців	Багато
4. Вхідження у галузь	Обмежене бар'єрами
5. Цільова функція	Максимізація прибутку у короткостроковому періоді
6. Стратегічні змінні	Рівень цін та обсяг випуску продукції
7. Очікування відносно дій суперників	Інтенсивне

РЕЦЕНЗІЯ

на міждисциплінарну курсову роботу з управлінської економіки на
тему _____

здобувача 1 курсу магістратури

прізвище, ім'я, по-батькові

Курсова робота заслуговує оцінки _____

Про це свідчить _____

До суттєвих (незначних) недоліків можна віднести _____

Керівник

*(науковий ступінь,
вчене звання, посада)*

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Навчальне видання

**Методичні рекомендації до виконання міждисциплінарної курсової роботи
з управлінської економіки**

Укладачі:

**Радченко Любов Пантелеймонівна
Соляр Вікторія Василівна**

Відповідальний за випуск: Соляр В.В.

За редакцією авторів

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Підписано до друку 25.01.2021. Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Друк цифровий
Ум. друк. арк. 2,3. Наклад 100 прим. Ціна договірна.

Видавництво «Мітра»
Свідоцтво про державну реєстрацію: Серія ДК №1635 від 25.12.2003 р.
Ліцензія №1413900866
тел: +380675765437, e-mail: mitra_izdat@meta.ua